

LUDEK (28) *sb m*

e jasne.

sg N ludek (3). *pl N* ludkowie (4). *G* ludk(o)w (4). *D* ludków (5); -óm (1), -(o)m (4). *A* ludki (3). *I* ludkami (1). *V* ludkowie (8).

Sł stp brak, Cn: ludkowie, Linde bez cytatu; poza tym XVI – XVIII w.: ludkowie.

Dem. od „lud” ‘gmin, pospólstwo, plebs’; plebecula, popellus Mącz, Cn (28): Plebecula, Pośpólstwo/ Ludek Mącz 303c, 312b; O Szwedzie o Duńczyku tám nie vmiem mowić/ Bom nie bywał ná morzu niechcę fledzi łowić. [...] Lecz fłyfzę też tám ludek nie bárzo ćwiczony/ Nikczemny á plugáwy/ fłyhác ná wśze ftrony RejZwierc 243.

a. *Poufale o człowieku, zwłaszcza ubogim, z niższych warstw społecznych [zawsze w pl] (13): KrowObr 87v; RejZwierc 100v; GrzegRóżn Ov; Bo y ná wśi táki pożytek dobry/ y trwáły/ kędy fie ludkowie gołpodárftwem nie vbożą/ y owłzem bogácą. GostGosp 142; CiekPotr 38; Vczćiefz fię tym przykłádem ludkowie włomni: Miłuyćie zgodę: bądźćie ćierpliwi y fkromni. KlonWor 51.*

W charakterystycznych połączeniach: nędzni ludkowie, prości, włomni.

Wyrażenie: »ubodzy ludkowie« = homines imbeciles, populus Mącz (7): z yálmuzny y ćyęfzkyego potu náłfego y náłfych vbogich ludkow/ proznuyąc/ pfy/ chłopcy/ fzkápy karmili KromRozm I A4v; GrzegŚm A4v; RejZwierc 109v; vbogim ludków zwłáfzczá tym kthórzy łowią á vźiębną/ Płóćiczek daway Strum H4v; ModrzBaz 32, 72; KlonWor 47.

b. *O wiernych poddanych Boga (12): Ludkowie iego [Boga] y owce páftwifká iego/ wchodźćie do bram iego z wyznániem SkarKaz 39b; SkarKazSej 665b, 696a.*

Wyrażenie: »ludkowie ubodzy« (5): KrowObr 72v, 96v, 159v, 166; O Boże moy/ iákie nam Kátholikom w tym kroleſtwie krzywdy poczynili heretycy. Ludkom vbogim kápłány rozegnáli: kośćioły popuſtoſzyli y złupili SkarKazSej 685a.

Szeregi: »niebożątka (a. niebożęta), (i) ludkowie ubodzy (a. prości« (5): Ale wy prości niebożątka y vbodzy ludkowie/ kthorzy fię do tych wilkow s fpowiedziá ćiſniećie [...] vwáfźćie to pilnie v fiebie KrowObr 159v, 72v, 96v, 107v, 224v.

»ludkowie i niewolnicy« (1): bądź miłóſćiwym Bogiem náłzym/ á my będźiem ludkami twemi y niewolnikami powolnemi SkarKaz 455a.

»ludkowie i poddani« (1): on [Pan Jezus] fwoie ludki y poddáne włafny^m ćiałem fwoim y krwią karmi. SkarKaz 159a.